

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 90: Mohelnice. Třebovská ulice, Sonda A. Abb. 90: Mohelnice. Třebovská Str. Sondage A.

Obr. 91: Mohelnice. Třebovská ulice, Sonda B. Abb. 91: Mohelnice. Třebovská Str. Sondage B.

Sonda B měla rozměry 1 × 1,5 m a byla položena 3,8 m severně od sondy A v místě předpokládaného zachovaného základového odskoku hradby (obr. 91). Sonda brzy odhalila, že nejde o odskok, ale o hradební destrukci-kavernu s vypadlými kameny. Sled vrstev zde byl stejný jako v sondě A. Rozdíl byl v hloubce založení hradby. Již v hloubce 30 cm zde hradba spočívala na vrstvě 2–žlutý jíl o mocnosti 38 cm. Pod ní byly vrstvy 3–4 s keramikou středověkou a pravěkou. Nejstarší středověká keramika byla ve spodní vrstvě a je datovatelná do předkolonizačního osídlení–12. stol. Podloží se nacházelo v hloubce 1 m od současné úrovně povrchu.

Obě sondy překvapivě odhalily jiné skutečnosti v založení hradby. Lze si to vysvětlit pouze tak, že se mohly střídat úseky hradby položené na podloží a části, které byly usazeny pár centimetrů pod povrchem na uměle navršenou jílovitou vrstvu. Tuto hypotézu by však mohl potvrdit jen další průzkum. To, že zde byla hradba takovýmto způsobem provedena, může být vysvětleno buď to snahou urychlit stavbu a ušetřit stavební materiál, anebo v místě sondy B byla jiná, nám neznámá situace. I tak se pozůstatek hradby pod destrukcí jevil jako výrazně mladší, provizorně spravený úsek. Protože tato část hradby byla jediným opomenutým místem opravy hradeb a okolní líc byl již nově obezděn, není možné se více k této části hradby vyjádřit.

Obr. 92: Mohelnice – upravená mapa stabilního katastru z r. 1834 (dle Plaček 2001, obr. 759), silnou čarou vyznačena plocha výzkumu, tenkou poloha biskupského sídla. Abb. 92: Mohelnice – der Stadtplan aus 1834 (nach Plaček 2001, obr. 759).

Výsledky zjišťovací sondáže jsou předběžné, sondážní práce budou v souvislosti s 2. etapou opravy hradeb v roce 2009 pokračovat. Plánuje se provedení sond i z vnitřní strany hradeb tak, aby byl získán ucelený obraz řezem hradby. Teprve pak budou moci být získané výsledky výzkumu komplexně vyhodnoceny.

Martin Baják

Resumé

Mohelnice (okr. Šumperk). Třebovská Str., Parz. Nr. 240. Jungburgwallzeit, Hochmittelalter, Neuzeit. Stadtmauer. Sondierungsgrabung.

MOHELNICE (OKR. ŠUMPERK)

Ulice U Brány, Hřebíkářská p. č. 43/1, 44/3-5, 45, 46/2. Vrcholný středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Při archeologickém dohledu (duben 2008 – VM Šumperk) vyvolaném zřízováním přípojek inženýrských sítí k novému sportovnímu Squash centru Olympia byly dokumentovány tři archeologické objekty. Sledovaný prostor se nachází na SV okraji historického jádra města, na ulicích U Brány a částečně i ulici Hřebíkářská, mezi hradbami města a linií zadní části zástavby ležící na Smetanově ulici (obr. 92).

Dva objekty se v řezu jevily jako propálené vrstvy mazanice. Podle sporadicky v nich nalezené keramiky je můžeme časově zařadit do raného novověku a lze je identifikovat jako pecní, výrobní zařízení, které se zde dříve v tomto prostoru koncentrovalo. Podobně propálená místa mazanice byla dokumentována při záchraném arch. výzkumu realizovaném na přilehlé parcele č. 54 a 55 v roce 1999 (V. Goš, K. Faltýnek).

Nejvýznamnějším nálezem byl objekt č. 3, interpretovaný jako vrcholně středověká odpadní jáma, který se na-

Obr. 93: Mohelnice: Objekt 3 – odpadní jáma. Abb. 93: Mohelnice: Abfallgrube N. 3.

cházel při severní stěně novostavby Squash centra Olympie (obr. 93). Byl při hloubení bagrem lehce porušen. Výkop prošel částí objektu, který dále v nezjištěné délce severním a jižním směrem pod novostavbu pokračoval. Nacházel se v hl. 94 cm pod vrstvou novověkých navážek, vyplňovala ho tmavá, hnědošedá bahnitá zemina s početnými fragmenty silnostěnných, grafitových zásobnic. Dle okrajů a výdutí pravděpodobně 5–6 zásobnic, malým počtem byla zastoupena i keramika kuchyňská, dále mazanice, zvířecí kosti, sruška, železo. Blíže východnímu okraji se nacházela část dna zásobnice otočená dnem vzhůru. Okolo něj a pod ním se nacházela větší koncentrace střepů a kamenů. Zahluhoval se do sprašového, jílovitého podloží, dno se lehce svažovalo k východu, dosáhlo maximální hloubky 127 cm. Celková V–Z délka činila 1–1,3 m.

Okraje masivních zásobnic ze souboru jsou kyjovitě zesílené a odpovídají typům III. a IV. dle typologie V. Goše, vypracované na základě nálezů zásobnic ze severní Moravy (Goš, Karel 1979, 163–175). Výzdobu zásobnic tvoří široká nevýrazná hřebenová vlnice, žlábkování, šikmé vrypy. Podle okrajů zásobnic a okrajů kuchyňské keramiky, zložené kolkem, můžeme objekt datovat do 14. století. Objekt odpadní jímky s relikty středověkých zásobnic se tak v Mohelnici přiřadil k řadě dalších, které zde již v minulosti byly objeveny.

Martin Baják, Jakub Halama

Literatura

Goš, V., Karel, J. 1979: Slovanské a středověké zásobnice severní Moravy. *Archeologické rozhledy* 31, 163–175.

Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha.

Resumé

Mohelnice (Bez. Šumperk). U Brány, Hřebíkářská Str., Hochmittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

Mokrý-lom XIII, „Nad Studénčným“. Středověk, novověk. Důl. Záchraný výzkum.

Po navázání na zjišťovací sondáž z r. 2007 byl proveden předstihový záchraný výzkum v prostoru drobné přívěrné dobývky železných rud na hraně mezi úbočím a vrcholem Hostěnické plošiny, nad V svahem Studénčného žlebu (dobývací prostor lomu Mokrý). Systémem příčných sond byla zkoumána zkrasovělá puklina (kapsa typu „amas“) ve vápencích macošského souvrství v délce cca 25 m. Hloubka zrudnění aluviální výplně kapsy dosáhla místy cca 1,5 m a šířky cca 0,3–1 m. Podle posudku B. Fojty z Ústavu geologických věd PřF MU Brno zde byly těženy limonity s obsahem goethitizovaných úlomků devonských fosilií (pravděpod. stromatopor a bakterií, podle J. Kalvody). Rudnina dosahuje nejvyššího obsahu Fe_2O_3 nad 80 % hmotnosti, čímž se řadí mezi vhodné suroviny pro hutnění a získávání „železně houby“. Svou kvalitou se jedná o rudnina s výrazně vyšším obsahem oxidu železitého než rudnina z hematitizovaných vápenců z lokality „Nad skalami“ u jeskyně Pekárny (Fojt 2007). Výzkumem byla získána málo početná kolekce nálezů, převážně novověkého charakteru (podkůvka z boty, kamenná kulička, podkovové hřebíky), která však pochází pouze z povrchových vrstev a z okolí dolu, což vlastní dobývku přímo nedatuje.

Petr Kos

Literatura

Fojt, B. 2007: Mineralogická charakteristika lokality „Studniční žleb“ v katastru těžebního území velkolomu Mokrý. Rkp, uložen: Ústav geologických věd PřF MU Brno.

Resumé

Mokrý-Horákov (Kataster Mokrý u Brna, Bez. Brno-venkov), „Nad Studénčným“. Mittelalter, Neuzeit, Bergbau, Rettungsgrabung.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

Mokrý-lom XIV, „Studénčný“. Středověk (15. stol.). Vápenické pece, zemnice. Záchraný výzkum.

Pod Z stráně Studénčného žlebu byly r. 2008 prozkoumány dvě polní vápenické pece s přílehlou zemnicí, která poskytla železnou podkovu a zlomky nádob z 15. stol. Pece využívaly vápence macošského souvrství z bezprostředního okolí. Zemnice mohla podle nálezů sloužit k ustájení koně, případně jako přechodné obydlí vápeníka,

Petr Kos